

Gönderi Tarihi / Sending: 09.05.2023 | Kabul Tarihi / Accepted: 20.06.2023

Âşık Veysel'in Uluslaşma Sürecine Katkısını Etnopedagojik ve Etnoandragojik Açından Değerlendirmek

Evaluation of Aşık Veysel's Contribution to The Nationalization Process From an Ethnopedagogical and Ethnoandragogical Perspective

Kutluhan Taşpınar¹

Araştırma Makalesi | Research Article

Öz

Türk toplumlarında halk ozanları (âşıklar), halkın eğiticisi, aydınlatıcısı, yol göstericisi olma özelliğini uzun yıllardır sürdürmekte; toplumun çocukları ve yetişkinlerinin ülküsel insan modeline uygun olarak informal eğitim almasına katkı sağlamaktadır. Türkiye'de yirminci yüzyılın en büyük halk ozanlarından olan Âşık Veysel Şatıroğlu, Dede Korkut geleneğini, Anadolu'da yaşatmış sazıyla, sözüyle toplumun aranan bir sesi olmuştur. Pek çok konu hakkında söz söyleyen Âşık Veysel millî konulara da şiirlerinde yer vermiştir. Bu çalışmanın amacı Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiirlerindeki uluslaşma vurgusunu etnopedagojik ve etnoandragojik açıdan inceleyerek ortaya koymaktır. Araştırma nitel desenli bir çalışma olup durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Veri toplama sürecinde görüşme, literatür taraması ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak betimsel analizden faydalanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Âşık Veysel'in bir aydın sorumluluğu üstlenerek uluslaşma sürecine katkı sağladığı gerek yaşantısında gerek şiirleriyle Türklük, Atatürk temalarına, vatan sevgisine ve çalışkan olmaya vurgu yaparak yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerini halka ve gelecek kuşaklara aktardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etnopedagoji, Etnoandragoji, Uuluslaşma

Abstract

Folk poets (minstrels) in Turkish societies have been continuing their role as educators, enlighteners and guides of the people for many years; contributes to the informal education of the children and adults of the society in accordance with the ideal human model. Âşık Veysel Şatıroğlu, one of the greatest folk poets of the twentieth century, has kept the Dede Korkut tradition alive in Anatolia, and has become a sought-after voice in the society with his saz and his words in Türkiye. Âşık Veysel, who spoke about many subjects, also included national issues in his poems. This study aims to reveal the emphasis on nationalization in Âşık Veysel Şatıroğlu's poems by examining its ethnopedagogical and ethnoandragogic scope. The research is a qualitative study and was designed as a case study. In the data collection process, the methods of interviewing, using the literature and examining the documents were used. Descriptive analysis was used as a data analysis method. As a result of the study, it was concluded that Âşık Veysel contributed to the nationalization process by assuming the responsibility of an intellectual, and conveyed the basic principles of the newly established Republic of Turkey to the people and future generations by emphasizing the themes of Turkishness, Atatürk, patriotism and being hardworking, both in his life and in his poems.

Keywords: Ethnopedagogy, Ethnoandragogy, Nationalization

1. GİRİŞ

Yakın tarihimizin en önemli halk ozanlarından olan Âşık Veysel Şatıroğlu hakkında söylenmiş pek çok söz, yazılmış pek çok kitap, yapılmış pek çok araştırma mevcuttur. Dede

Korkut geleneğini 20. yüzyılda Sivas'ta yaşatan bu büyük şahsiyet hakkında söylenecek pek çok sözün daha olacağına kuşku yoktur. Bu çalışmada daha önce yapılmış çalışmalardan farklı olarak, Âşık Veysel'in şiirlerine etnopedagoji ve etnoandragoji açısından bakılmış ve şiirler Türkiye'deki uluslaşma sürecine yaptığı katkılar açısından değerlendirilmiştir.

Orta Asya'da kam, baksı gibi isimlerle adlandırılan saz şairlerinin Türklerin İslamiyet'i kabulü ve Anadolu'ya gelmesi ile birlikte halk ozanı, âşık adlarıyla isimlendirildiği görülmektedir. Bu âşıklar resmî bir eğitim almadan halk kültürü, etnopedagoji ve etnoandragoji ile yetişmiş olup toplumun kültür ve değerlerinin korunmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir görev üstlenmişlerdir.

Anadolu'da pek çok âşık ve halk ozanı yetişmiştir. Âşık Veysel kendi şiirlerini yazmaya başlamadan önce Kul Abdal, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Kemter Baba, Âşık Veli, Âşık Visali, Şahan Ağa, Âşık Sıdkı (Nasrattınoğlu, 1981, s. 7), Yunus Emre, Erzurumlu Emrah, Âşık Dertli (Oğuzcan, 1972, s. 3) gibi halk ozanlarının türkülerini çalıp söylemiştir. Halk ozanları genellikle formal bir eğitim almadan birbirlerinin birikimlerinden ve halkın etnopedagojik/etnoandragojik bilgilerinden faydalanarak yetişmişler, çevrelerinde yaşanan olayları şiirlerine yansıtmuşlardır. Âşık Veysel'in yetiştiği dönem Osmanlı Devleti'nin son nefesini verdiği, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı zamana denk gelmektedir. I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı gibi olaylara tanıklık eden Âşık Veysel'in şahit olduğu olayları şiirlerine yansıttığı görülmektedir. Âşık Veysel, Türk uluslaşma sürecine tanıklık ederken bu konuyu şiirlerinde de işlemiştir.

1.1. Uluslaşma

XVIII. yüzyıldan beri ulus devletler uluslararası sistemin temel unsurunu oluşturmaktadır. İmparatorluklar çağının sona ermesiyle birlikte Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi gibi yenilikler beraberinde yeni bir devlet örgütlenmesini getirmiştir. Böylelikle toplumsal ve siyasal hayatın oluşumu ve gelişimi ulus devletler üzerinden şekillenmiş ve bu durumun felsefi arka planını milliyetçi ideoloji oluşturmuştur. Milliyetçi söylem ile şekillenen bu yeni devlet biçimi ile bir ulus olma durumu ve bu ulusa uygun insanın inşası konuları ortaya çıkmıştır (Aydın, 2018).

Türk uluslaşma süreci diğer milletlere göre daha gecikmeli olarak başlamıştır (Özyurt, 2005). Osmanlı Devleti'nin XX. yüzyılda yaşadığı iç ve dış kaynaklı sıkıntılar yıkılmaya yaklaşmış olduğunu göstermiş; Osmanlılık, Batıcılık, İslamcılık gibi fikir hareketleriyle bu durum karşısında çözümler aranmıştır (Baytimur, 2015). Bu dönemde Kırım Türklerinden olan Yusuf Akçura, 1904 yılında Kahire'de yayınladığı "Üç Tarz-ı Siyaset" isimli makalede Türkçülüğü ilk kez bir siyasi çözüm olarak ortaya koymuştur (Akçura, 2015). Ancak bu alternatifin İstanbul'a ulaşması zaman almıştır. 1908 yılına kadar kültür hareketi olarak nitelendirilebilecek Türkçülük, II. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle birlikte siyasal bir özellik kazanmıştır. Ali Canip Yöntem, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi Türkçülüğü siyasal ideoloji

olarak benimseyen isimler bu dönemde "Genç Kalemler" dergisinde yazdıkları yazılar ve şiirlerle Türk uluslaşma sürecine katkı sağlamışlardır (Özyurt, 2005). Ziya Gökalp; "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak", "Türkçülüğün Esasları", "Türk Töresi", "Kızıl Elma" gibi eserler yazmış, Türkçülüğün önde gelen isimlerinden olmuştur. Yine aynı dönemde Mehmet Emin Yurdakul, şiirlerinde işlediği millî konularla uluslaşma sürecine katkı sunmuştur. Yusuf Akçura'nın eniştesi olan İsmail Gaspıralı da bu dönemde Kırım'da çıkardığı Tercüman gazetesinde "Dilde, fikirde, işte birlik" sözüyle Türk topluluklarını birlikte hareket etmeye davet etmiş ve bu birliğin temel unsur ve hedeflerini sıralamıştır. İsmail Gaspıralı aynı zamanda, İslam dünyasını içinde bulunduğu gerilik ve bununla birlikte ortaya çıkan sefalet, işgal, katliamlardan kurtarma amacı ile Kazan'da ortaya çıkan ancak İslam dünyasında anlaşılmanması sebebiyle Türk dünyasının düşüncesi haline gelen Ceditçilik düşüncesinin de önemli bir temsilcisi ve geliştiricisi olmuştur. Ceditçilik düşüncesine göre geriliğin bilimsizlikten kaynaklandığı bu durumun ancak usul-ü cedit adı verilen yeni bilimsel yöntemler kullanılarak aşılabileceği savunulmuştur (Çınar, 2022, s. 85).

Tüm bu edebî ve düşünsel çabalar sonuç vermiş olacak ki Türkiye Cumhuriyeti devleti ulus devlet olarak kurulmuş ve yeniliği, bilimsel bilgiyi önemsemiş, bu doğrultuda hareket etmiştir. Atatürk bu etkiyi "...fikirlerimin babası Ziya Gökalp'tir." sözleriyle açıklamıştır.

1.2. Etnopedagoji ve Etnoandragoji

Eğitimin anne karnında başlayıp ölünceye kadar devam ettiği bilinmektedir. Eğitim resmî olarak okul, kurs gibi ortamlarda (formal) olduğu gibi, resmî olmayan ortamlarda doğal olarak, bir plana bağlı kalmadan (informal) da gerçekleşmektedir (Geçit, 2011, s. 6-8).

Çocuklar ile yetişkinlerin farklı özellikler gösteriyor olması sebebiyle eğitimlerinde uygulanan yaklaşımlarda farklılıklar göstermektedir. Eğitim eğitilenin yaş grubuna bağlı olarak çocuk eğitimi (pedagoji) ve yetişkin eğitimi (andragoji) olarak sınıflandırılmaktadır (Akn, 2014).

Okulun bireyin eğitimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu kabul edilmekle birlikte aile, akraba, sosyal çevre, içinde yaşanılan toplum gibi faktörler de bireyin eğitimi üzerinde etkilidir. Nitekim formal eğitimin yapıldığı okul bireyin hayatında günün birkaç saatini ve yaşamın yaklaşık yirmi yılını kapsamaktadır. Aile ve toplum vasıtasıyla gerçekleşen informal eğitimse yaşamın büyük bir kısmını oluşturmaktadır (Çınar, 2022, s. 5). Bir ulusun geleneksel çocuk yetiştirme ve eğitim süreçleri açısından kendine özgülüğü konusu son yıllarda üzerinde çalışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili olarak etnopedagoji ve etnoandragoji kavramları karşımıza çıkmaktadır. Etnopedagoji; "bir toplumun kendi geleneğinden getirdiği deneyimle, ülküleştirildiği insanı elde etmek için uyguladığı çocuk yetiştirme biçimi ve bunun bilgisi" (Çınar, 2019, s. 1) olarak tanımlanırken etnoandragoji; "bir toplumun erginlerini (yetişkinlerini) informal yollarla, kendi geleneğindeki yaşam felsefesine göre tanımladığı ülküsel insan modelini yaşam boyu süren bir eğitimle geliştirmesidir.

İnformal yoldan kasıt, eğitimin okul ve kurs gibi ortamlar dışında, toplumun üyelerini kendi folkloru, halk edebiyatı, sanatı, kültürü ve felsefesiyle yoğurarak eğitmesidir.” (Çınar, 2022, s. 49-50) şeklinde açıklanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Âşık Veysel'in Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuna ve uluslaşma sürecine tanıklık ettiği bilinmektedir. O, tanık olduğu olayları şiirlerine yansıtmıştır. Şiirleri ile toplumun yetişkinleri ve çocuklarını etkilemiştir. Daha önce onun hakkında pek çok çalışma yapılmasına rağmen şiirlerindeki uluslaşma vurgusunun etnopedagoji ve etnoandragoji açısından inceleyen bir çalışma olmamasından ötürü bu araştırmayı yapmaya gerek duyulmuştur. Çalışmanın amacı Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiirlerindeki uluslaşma vurgusunu etnopedagojik ve etnoandragojik açılarından inceleyerek ortaya koymaktır. Araştırmanın problem cümlesini “Âşık Veysel'in şiirlerinde uluslaşma ile ilgili etnopedagojik ve etnoandragojik vurgular nelerdir?” sorusu oluştururken “Âşık Veysel'in şiirlerinde Atatürk sevgisiyle ilgili etnopedagojik ve etnoandragojik vurgular nelerdir?”, “Âşık Veysel'in şiirlerinde çalışkanlık ve vatan sevgisiyle ilgili etnopedagojik ve etnoandragojik vurgular nelerdir?” soruları araştırmanın alt problemlerini oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Bu araştırma nitel desenli bir çalışma olup durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmaları karmaşık istatistiksel analizlerle bulguların elde edildiği deneysel çalışmaların aksine bir kişi, olay veya kurumu derinlemesine ve boylamsal inceleyen özgün çalışmalardır (Paker, 2015, s. 119). Durum çalışması sayesinde olaylar ve davranışlar hakkında zengin ve önemli bakış açılarına ulaşılmaktadır (Brown, 2008). Bu çalışmada Âşık Veysel'in şiirleri ve onun hakkındaki yazılı ve sözlü kaynaklar incelenerek, çeşitli kişisel görüşmeler yapılarak Âşık Veysel'in yaşamı, anıları, dünya görüşü hakkında bilgiler sunulmuş; Âşık Veysel'in şiirlerindeki uluslaşma vurgusu Türklük, Atatürk, vatan sevgisi ve çalışkanlık temalı şiirleri bağlamında etnopedagojik ve etnoandragojik olarak değerlendirilmiştir.

2.1. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde görüşme, literatür taraması ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmıştır. Âşık Veysel'in şiirleri Ahmet Özdemir'in “İki Kapılı Handa Âşık Veysel” isimli kitabından elde edilmiştir. Âşık Veysel hakkında yazılmış kitap ve makaleler, internet videoları ve gazete haberlerinin yanı sıra 21 Mart 2023 tarihinde Sivrialan köyünde yapılan kişisel görüşmeler araştırmanın veri toplama kaynaklarını oluşturmuştur.

2.2. Verilerin Analizi

Veri analiz yöntemi olarak betimsel analizden faydalanılmıştır. Betimsel analizde amaç elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önce belirlenen temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224). Âşık Veysel'in şiirlerinde yer alan uluslaşma ile ilgili vurgular "Türklük", "Atatürk", "vatanseverlik ve çalışkanlık" temaları açısından analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde Âşık Veysel Şatıroğlu'nun biyografisi ile ilgili bilgiler, anekdotlar ve şiirlerinde yer alan uluslaşma ile ilgili vurgular etnopedagojik ve etnoandragojik olarak ele alınarak başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1. Âşık Veysel Şatıroğlu

Âşık Veysel Şatıroğlu, Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı bir Alevi-Türkmen köyü olan Sivrialan köyündendir. Türkistan'dan Anadolu'ya gelen Şatıroğulları sülalesi Kars'a yerleşmiş, buradan da Sivas, Erzurum, Malatya, Konya, Trabzon gibi şehirlere dağılmıştır (Alptekin, 2011, s. 15). Âşık Veysel 1894 yılında doğmuştur. Babasının ismi Karaca Ahmet, annesinin ismi Gülizar'dır. Çiftin üç çocuğu çiçek hastalığı sebebiyle vefat etmiştir. Veysel ise 1901 yılında çiçek hastalığına yakalanmış, bu hastalık nedeniyle bir gözünün görme yetisini tamamen kaybetmiş ve diğer gözüne perde inmiştir. Bu olaydan kısa bir süre sonra geçirdiği kaza sonucunda diğer gözünü de kaybetmiştir (Binyazar, 1973, s. 16-17; Oğuzcan, 1972, s. 1).

Veysel'in doğup büyüdüğü Sivas yöresi sazın, âşıklığın önemli olduğu, halk edebiyatının etnopedagojik ve etnoandragojik olarak korunduğu, informal olarak gelecek kuşaklara aktarıldığı bir yapıya sahiptir. Veysel on bir yaşına geldiğinde babası Karaca Ahmet ona bir saz almıştır. Veysel saz öğrenmeye başlayınca ilk olarak köylüsü, komşusu olan Molla Hüseyin'den saz dersleri almış ancak saz öğrenme konusunda muvaffak olamamıştır. Sivrialan Köyüne Kangal-Divriği yörelerinden gelen Çamşahlı Ali isimli ozan Sivrialan'da kalarak Veysel'e saz öğretmiştir. Veysel o günden sonra sazından hiç ayrılmamıştır (Alptekin, 2011, s. 21-22).

Âşık Veysel'in askerlik çağı diyebileceğimiz gençlik çağlarında Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, İstiklal Harbi gibi olaylar hızlı bir şekilde yaşanmakta, İmparatorluk son nefesini vermekte, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri atılmaktaydı. Âşık Veysel bu süreçle ilgili duygularını Yavuz Bülent Bakiler'e (2020, s. 4) şöyle anlatmaktadır:

"Gençlik yıllarımda en büyük üzüntüyü, Birinci Dünya Savaşı çıktığında yaşadım. Savaş başlayınca bütün köylü asker oldu. Benim emsallerim de askere gitti. Yirmi yaşında olduğum hâlde gözlerim görmediği için, beni askere almadılar. Köyde yaşlı erkeklerle, kadınlarla baş başa kaldım. Çok müteessir oldum. Çok üzüldüm. Çok çektim. Onlar memleket hizmetine gitti. Ben köyde mahzun ve

mahrum kaldım. Ben Allah'ın nasıl kuluyum ki bundan, bu vatan hizmetinden mahrum kaldım diye düşünerek çok acı çektim.

Sonra İstiklâl Savaşı oldu. O yıllarda ben yine köydeydim. Bir iki yere gidip geldimse de önemsizdir.”

1930 yılında Ahmet Kutsi Tecer ile tanışması Âşık Veysel'in hayatı için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sivas Maarif Müdürü olan Ahmet Kutsi Tecer, 5-7 Kasım 1931 tarihleri arasında, tarihe “I. Âşıklar Bayramı” olarak geçecek “Sivas Halk Şairleri Bayramı”nu düzenler ve Âşık Veysel'i de bu bayrama davet eder. Âşıklar Bayramına Âşık Veysel dışında on dört âşık katılır. Bayrama, halk oldukça ilgi gösterir. Üç gün süren bayram sonrası Ahmet Kutsi Tecer, katılan âşıklara “Halk Şairi” olduklarına dair bir belge verir (Kaya, 2017).

Fotoğraf 1: Sivas Halk Şairleri Bayramı Katılımcıları (Özdemir, 2010).

Ahmet Kutsi Tecer ve Âşık Veysel birbirlerini sevmiş, dostluk kurmuşlardır. Âşık Veysel Cumhuriyet'in onuncu yıldönümüne kadar başka ozanların şiirlerini çalıp söylerken, Ahmet Kutsi Tecer'in direktifleri ve Cumhuriyet'imizin onuncu yıldönümü vesilesi ile 1933 yılında, otuz dokuz yaşındayken, “Türklerin İhyası Hazreti Gazi” mısraıyla başlayan “Cumhuriyet Destanı”, “Atatürk Destanı” adları ile anılan ilk şiirini yazmıştır (Oğuzcan, 1972, s. 3). Şiir şöyledir:

*“Türklerin İhyası Hazreti Gazi
Kurtardı vatani düşmanımızdan
Canını bu yolda eyledi feda
Biz dahi geçelim öz canımızdan*

*Sinesini hedef etti düşmana
Ölmüşken vatani getirdi cana
Çekti kılıcını çıktı meydana
Gören ibret aldı meydanımızdan*

Çekildi sancaklar dayanmaz canlar
Şarktan Garba gitti Türk'teki şanlar
O kadar paşalar o zabitanlar
Ayrılmadı asla sağ yanımızdan

Kaçırdık düşmanı bulunmaz izi
Bir hücumda geçti öte denizi
Siyanet ettiler askerimizi
Vatan memnun kaldı zabitanımızdan

Urumlar toplanıyor etrafta
Uğrun uğrun haber gitti Yunan'a
Gazi Paşa gelmeseydi cihana
Düşman sarmış idi dört yanımızdan

Dumlupınar Sandıklı'nın cephesi
Dağları yıkıyor topların sesi
Kahraman askerın hücum etmesi
Cihan sele gitti al kanımızdan

Adana'yı işgal etti Fransız
Türkiye'ye meydan vermez amansız
Değnek ile kovaladık yalansız
Hâsılı çıkardık vatanımızdan

...
Gazi Paşa Haziretli bir kişi
Ne kadar cesaret tuttu bu işi
Sarmıştı vatani düşman ateşi
Esirgedi bizi zıyanımızdan

İddiacı Türkiye'nin insanı
Çalışmakla kazandık biz vatani
Aç kurt gibi parçaladık düşmanı
Şecaat görünce aslanımızdan

Kurtardık vatani bu belâlardan
Tiren hattı küşat ettik her yerden
Terrakki etti mektebimiz hep birden
Teşekkür kazandık müşranımızdan

...
Türkiye'yi adaletle yaşattı
Dağları deldirdi demir döşetti
Millete bir altın kemer kuşattı
Hâşâ nankör olman devranımızdan

Âşık Veysel bunu böyle söyledim
Benden de yadıgâr bu kalsın dedim
Sözlerim yalan mı dinle efendim
Kürre-i arz doldu hep şanıımızdan" (Özdemir, 2010, 159 no.lu şiir, s. 400-403).

Atatürk'ü, Cumhuriyet'i, Türk askerini, Türk milletini, İstiklal Harbini, Cumhuriyet Devrimlerini öven; isyancıları, şeriatçıları ve Atatürk düşmanlarını yeren bu şiir Sivas çevresinde çok beğenilir. Âşık Veysel şiiri Mustafa Kemal Paşa'ya okumak için Ankara'ya gitmeye karar verir. Arkadaşı İbrahim ile birlikte yaya olarak üç ayda Ankara'ya ulaşırlar.

Ankara'da Atatürk'ü görme imkânı bulamamasalar da şiir Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde üç gün üst üste yayınlanır. Hâkimiyet-i Milliye gazetesi 3 Nisan 1934 tarihli sayısında söz konusu şiiri "Halk Şuuru" olarak nitelendirir. Âşık Veysel ve arkadaşı İbrahim, Atatürk'ün huzurunda çıkmak maksadıyla yaya olarak geldikleri Ankara'da iki ay kadar kalırlar. Ankara Halk Evinde milletvekillerinin de bulunduğu bir gruba konser verdikten sonra Sivas'a dönerler (Bakiler, 2020, s. 28-30).

Atatürk Destanı'yla şiir dünyasına adımını atan Âşık Veysel Şatıroğlu, bu şiir sonrasında yeni şiirler yazıp kendine has söyleyiş ve çalışma türküleştirerek kalabalıklar karşısında söylemeye başlar. Kısa süre içerisinde Âşık Veysel'in sesi, sözü tüm vatana yayılır. İstanbul radyosunda bir programa çıkan Âşık Veysel'in dinleyicileri arasında, çok sevdiği Atatürk de vardır. Atatürk, Âşık Veysel'i görmek istemişse de karşılaşmaları mümkün olmamıştır (Bakiler, 2020, s. 31-32). Âşık Veysel'in komşusu olan Kaya Demirkaya 21 Mart 2023 tarihinde Sivrialan Köyünde yapılan kişisel görüşmede, onun en büyük üzüntülerinin askere gidememesinden ve Atatürk'le karşılaşamamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Âşık Veysel'in bu üzüntüsünü ve Atatürk'e olan sevgisini çeşitli topluluklarda dile getirdiğini, çocuklara Atatürk ve vatan sevgisi kazandırmaya yönelik söylemlerde bulunduğunu, örnek bir vatansever olarak köy odalarında yaptığı konuşmalar ve okuduğu şiirlerle halkı eğittiğini aktarmıştır.

Âşık Veysel, Ahmet Kutsi Tecer'in aracılığıyla Ârifiye (1941), Hasanoğlan (1942), Çifteler (1943-44), Kastamonu (1945), Yıldızeli (1945) ve Akpınar (1946) köy enstitülerinde usta öğretici unvanı ile çalışıp gençlere saz ve türkü öğretmiştir. (Oğuzcan, 1972, s.3). Köy enstitülerinde bulunduğu süreçte Sebahattin Eyüpoğlu, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç, Yaşar Kemal, Ruhi Su, Orhan Veli, Sait Faik gibi aydın yazarlarla tanışmıştır. Bu dönemde şiir kitapları yayınlamış, saz eşliğinde plaklar doldurmuştur. 1953 yılında Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Karanlık Dünyam" isimli filminde rol almıştır (Alptekin, 2011, s. 29).

Âşık Veysel yaşamını sazıyla ve sözüyle kazanmıştır: Şiir kitapları, doldurduğu türkü plakları, konserler, film çalışması, köy enstitülerindeki görevi gibi. 1965 yılına gelindiğinde 71 yaşındaki Âşık için Türkiye Büyük Millet Meclisi, özel bir karar alarak "Anadilimiz ve millî birliğimize yaptığı hizmetlerden ötürü" 500 lira aylık bağlamıştır (Oğuzcan, 1972, s. IV; Binyazar, 1973, s. 19; Bakiler, 2020, s. 35-36).

— 790 —

Âşık Veysel'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 26 . 7 . 1965 - Sayı : 12058)

No.
690

Kabul tarihi
16 . 7 . 1965

MADDE 1. — Âşık Veysel adı ile tanınan Halk Şairi Veysel Şatıroğlu'na, anadilimize ve milli birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı, yaşadığı sürece vatani hizmet tertibinden (500) lira aylık bağlanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihini takibeden aybaşında yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

20 Temmuz 1965

Fotoğraf 2: Âşık Veysel'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında Kanun

Âşık Veysel 21 Mart 1973 günü akciğer kanseri sebebiyle vefat etmiştir. 79 sene sonra Sivrialan'da doğduğu yerde toprağa verilmiştir. Âşık Veysel henüz hayattayken hakkında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ümit Yaşar Oğuzcan, Yavuz Bülent Bakiler, Adnan Binyazar, İrfan Ünver Nasrettinoğlu, Tahir Kutsi, Kutlu Özen, M. Uluğ Turanlıoğlu, Ali Berat Alptekin, Ahmet Özdemir gibi isimler onun hakkında kitaplar yazmışlardır. YÖK Tez Merkezi incelendiğinde Âşık Veysel'i konu alan; Müzik, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe ve Din Bilimleri alanlarında yapılmış toplam altı adet tez çalışmasının olduğu görülmektedir. Onun şiirleri hakkında edebiyat, din, müzik gibi muhtelif alanlarda yazılmış makaleler bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığının onun hakkında yapmış olduğu pek çok çalışma vardır. UNESCO, ölümünün 50. Yılı vesilesiyle 2023 yılını Âşık Veysel yılı ilan etmiştir.

Âşık Veysel Şatıroğlu başlıklı bu bölümde Âşık Veysel'in yaşam örgüsüne genel hatları ile yer verilmiştir. Onun eğitime ilişkin görüşlerinin daha iyi anlaşılması için bazı anekdotların da burada yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür: Âşık Veysel köyünde ilk meyve ağacını, ilk sebze yetiştiren kişidir. Âşık Veysel'in köylüsü Mustafa Hür, 21 Mart 2023 tarihinde yapılan kişisel görüşmede konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"1950 yılına kadar bu köyde kimse sebze, meyve bilmezdi. İlk olarak 1950 yılında Âşık Veysel bir bahçe yaptı. O döneme kadar bizim köyde sebze, meyve yetişmezdi. İnsanlar genellikle tahıl ürünleri ve hayvansal gıdalar tüketerek beslenirdi. İlk başta 'Bu kör adam bu dağ yerinde meyve yetiştiremez.' dediler. Ama 1960 yılına gelindiğinde tüm köylü bahçecilik yapmaya başladı. Zamanla her evin bir meyve bahçesi oldu. O çalışkan bir adamdı, toprağı vatanın parçası olarak görürdü. Toprağına olan sevgisini, vatana olan sevgisi ile eş tutardı. İnsanlara örnek oldu. Çalışmakla zorlukların aşılacağını köylüye gösterdi."

Âşık Veysel'in torunu Halil Süzer, 21 Mart 2023 tarihinde yapılan yüz yüze görüşmede konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Köylüler dedemi boşa uğraşmakla eleştirmişlerse de imece olarak dedemin bahçesinde çalışmış ona yardımcı olmuşlardır. Dedem ağaç, bitki bakımından çok iyi anlıyordu. Ağaçların yapraklarına, dallarına dokunarak hastalık olup olmadığını, neye ihtiyaç duyduklarını bilebiliyordu. Bu bilgileri köy enstitülerinde edindiğini sanıyorum. Dedemin yetiştirdiği ağaçlar bu köy ve çevredeki köylerde halka örnek olmuş, halk meyve sebze üretmeye başlamış. Dedem bilgilerini çevresi ile paylaşırdı."

Çalışkan olmak, üretim yapmak, vatana hizmet etmek konularında insanları yönlendirmiş, etkilemiştir.

Dedem akıllı, bilimi önemseyen bir insandı. Tam bir Atatürkçüydü. Bizlere okumayı, vatana millete faydalı olmamızı nasihat ederdi. Beni ortaokula kendisi kaydettirmişti. Çevresindekilere de çocukları okutmalarını, kız çocuklarının da okula gitmesi gerektiğini söylerdi.”

Âşık Veysel'in torunu Rüstem Şatroğlu, 21 Mart 2023 tarihinde yapılan yüz yüze görüşmede şunları söylemiştir:

“Âşık Veysel bir Cumhuriyet ozanıdır, Atatürk sevdalısıydı. Cumhuriyetin kazanımlarını çevresine yaymak, çevresini eğitmek için çaba sarf ederdi. Bunu vatani bir görev olarak yapardı. Şiirlerinde de bunu görüyoruz. Âşık Veysel köy enstitülerinde görev yaparken, çocuklara saz öğretmiş fakat kendisi de orada pek çok bilgi edinmiş, kendisini orada yetiştirmiş, bu bilgileri de çeşitli toplumlarda, köy odalarında, meydanlarda çevresine aktarmıştır. Eskiden köyde elektrik yoktu, imkânlar kısıtlıydı, sadece pille çalışan radyolar vardı. Akşamları on, on beş kişilik gruplar köy odalarında evlerde toplanırdı. Sohbet edilir, çeşitli istişarelerde bulunulurdu. Dedem saz çalar, halk hikâyeleri anlatırdı. Çalışkan olmayı, vatan sevgisini, millet bilincini çevresindekilere, çocuklara kazandırmak isterdi. Türklüğü ile gurur duyardı. Ancak kimseyi de ötekileştirmez, ayrımcılık yapmazdı. Birlik ve çalışkanlık vurgusu yapardı.”

Fotoğraf 3: Âşık Veysel Şarkışla'da saz çalıyor (Turan, Öz ve Yılmaz, 1999).

Âşık Veysel'in torunu Nazender Süzer Gökçe, 20 Mart 2023 tarihinde Anadolu Ajansı'na verdiği röportajda dedesi ile ilgili şu sözleri söylemiştir:

“Dedem çocukları çok severdi. Okuyan çocukları daha çok severdi. Bize de hep okumamızı, vatana, millete hayırlı evlatlar olmamızı öğütlemişti. Köyün çocuklarıyla beraber, bayramlar bizim için bir şölendi. Çıkar dedemin elini öper, bayram harçlıklarımızı alırdık... Hepimize birer lira, okuyan çocuklara ise 2,5 lira verirdi. Okuyan çocukların her zaman onun gözünde çok farklı bir değeri vardı.”

TRT kayıtlarında bulunan bir programda (1969) sunucu Erdoğan Alkan, Âşık Veysel ile röportaj yapmakta, ona çeşitli sorular yöneltilmektedir. Programın yirminci dakikasında sunucu Âşık Veysel'e şu soruyu sormaktadır: “...Çocuğundan öğrendiğime göre mezarınla ilgili vasiyete başlamışsın... Mesela demişsin ben ölünce mezarımın üzerine katiyen taş

koymasınlar, çimentodan herhangi bir şey yapmasınlar. Bu konuda da biraz açıklamada bulunur musun? Neden istemiyorsun taş konmasını?"

Âşık Veysel şu cevabı vermektedir:

"Evet, şimdi eğer gözlerim olsaydı ben toprağı göremeyecektim. Toprağın özelliklerini bilmeyecektim. Çiğneyip geçecektim toprağı. Şimdi taş koymayın dememin sebebi şu; Ben öldükten sonra üzerimde otlar bitsin, çiçekler açsın, taş kapatır, çimento kapatır. Hiç kimse istifade edemez. Yalnız benim toprağım da milletime hizmet etsin. Oradaki biten otlardan koyun yesin et olsun, kuzu yesin süt olsun. Arı yesin, arı götürsün bal olsun. Ben orada taşın altında yatmakla bir istifadem yok. Düşüncem bu. Onun için üstümü kapatmayın diye her an rica ediyorum."

Görülüyor ki Âşık Veysel'in amacı her şartta milletine hizmet etmek, faydalı olmak. Yaşamı boyunca bu şekilde yaşamış ve öldükten sonra da bunu devam ettirmek istemiş. Bu anekdotlardan da anlaşılacağı üzere Âşık Veysel eski köye yeni adetler getiren, çalışmayı, bilimsel bilgiyi önemseyen, vatanın ve milletin refahı için eğitimin önemli olduğunu düşünen ve bu düşüncelerini etrafına yaymaya çalışan bir Cumhuriyet insanıdır. O yaşantısı ve şiirleriyle halkı etkilemiş, çalışkanlığı, üretkenliği desteklemiş, milletin cehalet ve sefaletten kurtulup bilimsel bilgiyle ileri gitmesini arzulamıştır.

3.2. Âşık Veysel'in Şiirlerinde İşlediği Konular

Âşık Veysel şiirlerinde insan hakları, Allah sevgisi, doğa sevgisi, anne sevgisi, birlik beraberlik gibi pek çok konuya yer vermiş, yaşadığı dönemdeki güncel olaylar hakkında da şiirler yazmıştır. Bu çalışmada ise uluslaşma ile ilintili olarak Âşık Veysel'in Türklük, Atatürk, vatan sevgisi ve çalışkanlık temaları ile yazdığı şiirler üç başlık altında ele alınmıştır. Bu şiirler içerisinde Türklük, Atatürk, vatan sevgisi ve çalışkanlık konularının bir arada işlendiği şiirler de bulunmaktadır. Tekrara düşmemek amacıyla bu şiirlere tek bir bölümde yer verilmiştir.

3.2.1. Türklük Temalı Şiirler

Kaşgarlı Mahmut, Ali Şîr Nevaî, Karamanoğlu Mehmet Bey, Ahmet Vefik Paşa gibi kimi isimler farklı zamanlarda millî bir bilinçle Türkçenin önemini vurgulamışlarsa da Türkçe sürekli olarak Arapça, Farsça başta olmak üzere çeşitli dillerin etkisinde kalmıştır. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura gibi aydınlar eserlerinde Türklük vurgusu yapmış, ulus bilincinin gelişmesine katkı sağlamış, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ortam hazırlamışlardır. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün altı ilkesinden biri de Milliyetçilik olmuştur. Bu ortamda doğup büyüyen Âşık Veysel de kendisinden önceki diğer halk ozanlarımız gibi şiirleriyle Türkçe'nin korunmasına hizmet etmiş ve bunun yanı sıra şiirlerinde sıklıkla Türklük vurgusu yapmıştır. "Türk'üz Türkü Çağırırız" isimli şiiri bu vurgunun en yoğun olduğu şiirlerden biridir. Her dizesi ulus bilinci ile yazılmış bu şiir şöyledir:

*“Dünya dolsa şarkıyılan
Türk'üz türkü çağırırız
Yola gitmek korkuyulan
Türk'üz türkü çağırırız*

*Türk'üz Türkler yoldaşımız
Hesaba gelmez yaşımız
Nerde olsa savaşırız
Türk'üz türkü çağırırız*

*Türklerdir bizim atamız
Halis Türk'üz kanı temiz
Şarkı gazeldir hatamız
Türk'üz türkü çağırırız*

*Bayramlarda düğünlerde
Toplantıda yığınlarda
Sıkılınca dar günlerde
Türk'üz türkü çağırırız*

*Yaylalarda yataklarda
Odalarda otaklarda
Koyun gibi koytaklarda
Türk'üz türkü çağırırız*

*Su başında sulaklarda
Türk'ün sesi kulaklarda
Beşiklerde beleklerde
Türk'üz türkü çağırırız*

...

*İnler Veysel arı gibi
Bülbüllerin zârı gibi
Turnalar katarı gibi*

Türk'üz türkü çağırırız” (Özdemir, 2010, 67 no.lu şiir s. 296-297).

Âşık Veysel bu şiirinde Türklük vurgusu yaparken Türk tarihinin çok eski olduğunu, Türklerin pek çok savaşa katıldığını belirtmekte, dış Türklere vurgu yapmakta; böylelikle topluma ve çocuklara millî bilinç aşulamaya çalışmaktadır. Ayrıca “...türkü çağırırız.” İfadesiyle tevriye söz sanatı yaparak halk edebiyatının koşuk biçimi olan türküye olan sevgisini dile getirmekte, divan edebiyatı nazım biçimleri olan şarkı ve gazeli hata olarak görmekte, insanları yerli ve millî olan halk edebiyatına ve türküye yönlendirmektedir. Âşık Veysel de Kaşgarlı Mahmut, Ali Şir Nevai, Karamanoğlu Mehmet Bey, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi Türkçenin yabancı dillerin etkisinde kalmasına karşı feryat etmekte, bununla birlikte ulus bilincinin gelişmesine ve yerleşmesine katkı sunmaktadır. Bu şiiriyle ulusal duygu ve bilgiyi insanlara aktararak onları millî birliğe çağırıyor, ulusal dayanışma ve birliktelikten kazanacakları gücü onlara göstererek ulus olmanın gereğine ikna ediyor. Bu şiir toplumun etnopedagojik ve etnoandragojik olarak eğitimine katkı sunmakta, geçmişte yapılan hatalardan ders çıkarılmasını ve millî değerlere sahip çıkılması gerektiğini aktarmaktadır.

Bir başka şiirinde ise askere gidememekten duyduğu üzüntüyü dillendirmekte ve en büyük iftihar kaynağının “Türk oğlu” olması olduğunu dile getirmektedir:

*“Olaydım cepheye kahraman asker
Çalışırdım memleketin işine
İçimde duygular uyanan hisler
Taşırırdı beni hudut dışına*

*Bizi bugün için beslemiş vatan
Ne mutlu bu yolda olaydım kurban
Çekilip karşıma çıkınca düşman
Süngü vursam idi düşman döşüne*

*İftihar ettiğim büyük muradım
Türk oğluyum temiz Türk'tür ecdâdım
Şehit ismi yazılıydı soyadım
Kanım ile mezarımın taşıma*

*Ne yazık ki bana olmadı kısmet
Düşmanı denize dökerken millet
Felek kırdı kolum vermedi nöbet
Kılıç vurmak için düşman başına...” (Özdemir, 2010, 129 no.lu şiir, s. 369-370).*

Âşık Veysel, en büyük üzüntüsünün askere gidememek olduğunu sıklıkla dile getirmiştir. Bu şiirinde de düşmanla savaşmak ve vatana hizmet etmek istediğini, mezar taşına şehit ismi yazılmasını arzuladığını belirtmektedir. Bu şiiriyle Âşık Veysel'in kendi dilekleri üzerinden topluma ve çocuklara vatan sevgisi, Türklük bilinci ve çalışkanlık konularında ders verip vatana hizmet konusunda motivasyon aşıladığı söylenebilir. Bir dördlükte ise Türk isminin babasından kendisine miras kaldığını belirtmekte ve başka bir isme ihtiyaç duymadığını söylemektedir:

*“...Muhabbetin canda haslardan hastır
Aoutur Veysel'i bir şen piyestir
Türk adı babamdan bana mirastır
Daha bundan başka adı neyleyim...” (Özdemir, 2010, 8. No.lu şiir, s. 232)*

Âşık Veysel, Türklüğünü ve bu isimden duyduğu kıvancı her fırsatta dillendirmiştir. Türk isminin unutulduğu Osmanlı, Ümmet, Müslüman gibi isimlerin kullanıldığı toplumda ulus bilincinin yeniden gelişmesi konusunda iyi bir örnek olmuş, Türklüğün utanılacak bir şey olmadığını, aksine onu bir iftihar meselesi olarak gördüğünü topluma ve çocuklara şiirleri ile aktarmıştır. “Bir Küçük Dünyam Var İçimde Benim” dizesiyle başlayan şiirinde Türklüğünü, vatanını, milletini dünya saltanatına değışmeyeceğini vurgularken Arap atı istemediğini dile getirmekte, millî değerlerin korunamamasından ve Arap kültürünün benimsenmesinden şikâyet etmektedir. Böylelikle insanlara millet bilinci kazandırmaya çalışmaktadır.

*“...İstemem dünyanın saltanatını
Süslü giyimini Arap atını
Bilirsem Türklüğün var kıymetini
Vatanım milletim bana kâfidir*

İsterdim hayatta düşmanla savaş
Milletime kurban olaydı bu baş
Nasib değil imiş şehitlik kardaş
İmanım niyetim bana kâfidir

...

İçimde beslerim bir büyük ordu
Çiğnesin düşmanı yükseltsin yurdu
Azmi zihniyeti Veysel'in derdi
İşte bu niyetim bana kâfidir" (Özdemir, 2010, 34 no.lu şiir, s.259).

Kıbrıs'ta Rumların Türklere yaptığı zulümler Âşık Veysel'i üzmüş, dertlendirmiş. Bu olaylar karşısındaki duygularını şu şekilde dillendirmiş:

"Kıbrıs'taki olan haksız olaylar
Kemirir içimi kurt olur gider
İnsanlık dışında yapılan işler
Bütün milletlere dert olur gider

Sulhsever milletiz cihanda hürüz
Görürüz her şeyi zannetmen körüz
Kafamız kızarsa vurur kırarız
Her şeyin bir anda hurd' olur gider

Türk milleti asla korkmaz düşmandan
Korkarız Allah'tan bir de vicdandan
Geçmeyiz namustan geçeriz candan
Kalan gazi ölen mert olur gider

Kahraman ordumuz elde silahlar
Bir bir sorulacak kalır mı ahlar
Çizm' altında çiğnenirken alçaklar
Bakarsın binlerce Yorg' ölür gider

Masum yavruların nedir günahı
Bu hareket gücendirir Allah'ı
Türk ordusu kullanırsa silahı
Tedavisiz derdin dört olur gider

...

Sanki din adamı o alçak papaz
Buladır dünyayı parmağı durmaz
Türkler haksız yere adam öldürmez
Bir gün Makaryos da mort olur gider

Veysel'in kafası kin ile dolu
Urumlar bu işi iyi bilmeli
Kıbrıs'a düşerse Türklerin yolu
Lefkoşe Türklere yurt olur gider" (Özdemir, 2010, 109 no.lu şiir, s. 345-346).

Âşık burada Türklerin barışsever bir millet olduğunu vurgulamakta, yaşanan haksızlıkların farkında olduğunu, bu haksızlıklar devam ederse Türklerin Kıbrıs'a müdahale edeceklerini, ne kadar barışsever olsalar da düşmandan korkmadıklarını, savaşmayı iyi bildiklerini belirtmektedir. Âdeta Rumları, Türklere yaptıkları haksızlıklardan vazgeçmeleri konusunda uyarmaktadır. Aynı zamanda ulusal duygu ve bilgiyi topluma

aktararak onları millî birliğe çağırmakta, ulusal dayanışma ve birliktelikten kazanacakları gücü onlara göstererek ulus olmanın gereğine ikna etmektedir. Türklerin barışsever bir millet olduğunu, ancak Türklere işkence edildiğinde, haksızlıklar karşısında savaşmak gerektiğini, savaşmayı iyi bildiklerini hatırlatıcı nitelikte ders vermektedir. Öte yandan Âşık Veysel'in kafasındaki ulus kavramının siyasi sınırlarımızı aştığı ve dünya üzerindeki diğer Türkleri de kucakladığı görülmektedir. Nitekim Âşık Veysel'in sözleri karşılıksız kalmamış, Türk Ordusu 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtını düzenleyerek Kıbrıs'ta yaşanan haksızlıklara müdahale etmiş, Kıbrıs'a barış getirmek için savaşmış ve zafere ulaşmıştır.

Âşık Veysel'in tamamını Türklük teması ile yazdığı şiirler yanında farklı temalarda yazdığı şiirlerde de sıklıkla Türklük vurgusu yaptığı, toplumda millet bilinci oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Şahısları överken onların çalışkanlığı, temiz kalpli olması yanında "Türk babası, Türk oğlu" olmasını da bir övünç kaynağı olarak görmektedir. Örneğin dişlerini tedavi eden diş hekimi Nüzhet Çubukçu hakkında yazdığı şiirde, şu ifadeleri kullanmaktadır:

*"...Elleri görmesin ağrı
Kalbi temiz özü doğru
Türk babası, Türk'ün oğlu
Nüzhet Çubukçu Çubukçu..." (Özdemir, 2010, 61 no.lu şiir, s.289)*

Âşık Veysel "Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız" isimli şiirinde toplumun kargaşa ve çatışmalardan uzak durmasını istemiştir. Yaşanan ikiliklere çözüm olarak topluma ulus bilinci ile bayrak ve vatan sevgisi etrafında buluşmayı, Atatürk'ün izinde, bilim çizgisinde ilerlemeyi önermektedir.

*"...Birleşiriz bir bayrağın altında
Biz Türklerin ikilik yok aslında
Yanar tutuşuruz vatan aşkında
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız
...
Kitaplar yazılmış nasihat dolu
Birlikte güçlenir gençliğin kolu
Gençliğe emanet Atatürk yolu
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız..." (Özdemir, 2010, 43 no.lu şiir, s. 269)*

Âşık Veysel etnik olarak Alevi-Türkmen bir soydan gelmektedir. Türklüğünü her fırsatta dile getirmekte ve övünç kaynağı olarak görmektedir. O milliyetini ve milletini sevmektedir. Asla bir başka milleti kendi milletinden aşağı ya da üstün görmemektedir. Onun düşünce yapısının özünü Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene" felsefesi oluşturmaktadır (Alptekin, 2011, s. 65). Onun milliyetçiliği hiçbir şekilde faşizm ya da ırkçılık olarak nitelendirilemez. "Senlik Benlik Nedir Bırak" isimli şiirinde geçen şu dördlük bunu çok iyi göstermektedir:

*"... Kürt'ü Türk'ü ve Çerkes'i
Hep Âdem'in oğlu kızı
Beraberce şehit gazi
Yanlış var mı ve neresi..."*

Âşık Veysel'in milliyetini ve milletini severken hümanist bir şekilde tüm insanlığı sevdiği görülüyor. O topluma ayrışmayı değil birleşmeyi öğütlemekte, "insanlık davasını" birlikte sürdürmek için bütünleştirici ve kucaklayıcı olunması gerektiğini söylemektedir. Ulusunu sevmenin başkalarını ötekileştirmeden, evrensel değerlere bağlı kalarak yapılabileceğini topluma göstermektedir. Kaptan ve Yurduşen (2013) bu şiirin insan sevgisi, birlik-beraberlik ve millet sevgisi vurguları ile toplumsal bellek açısından önemli olduğunu, öğretisel ve eğitsel nitelik taşıdığını ifade etmektedir.

Âşık Veysel'in Türk Edebiyatında, Türklük şuuruyla yaşayan ve yazan şairler arasında önemli bir yere sahip olduğu muhakkaktır. O, Cumhuriyetin fikir akımını benimsemiş, Türklüğü iftihar ve iltifat olarak görmüş bu ruhu eserlerinde de ortaya koymuştur (Bakiler, 2020, s.72). Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin temel prensiplerini, ulus bilincini, uluslaşmanın gerekliliğini şiirleri ile halka yansıtmış; şiirleri, söylemleri ve davranışlarıyla etnopedagojik-etnoandragojik bir eğitim gerçekleştirmiştir. Kendinden öncekilerden ve Cumhuriyet'ten aldığı ulus bilincini gelecek kuşaklara aktarmak için "arı gibi inlemiş" tir.

3.2.2. Atatürk Temalı Şiirler

Âşık Veysel'in ilk şiirini Atatürk hakkında yazdığı bilinmektedir. "Atatürk Destanı" ya da "Cumhuriyet Destanı" isimleri ile anılan bu şiire Âşık Veysel Şatiroğlu başlıklı bölümde yer verilmiştir. Âşık Veysel bu şiirinde Türkiye'yi ihya eden kişinin Gazi Mustafa Kemal Atatürk olduğunu, vatani düşmandan kurtardığını, cesaretli bir kişi olduğunu, vatana hizmet ettiğini, okullar açtığını, tren hatları inşa ettiğini, Türkiye'yi adaletle yönettiğini belirterek Atatürk'e methiyeler düzmektedir. Kaptan ve Yurduşen (2013) Âşık Veysel'in bu şiirde, Atatürk'ün kahramanlıklarını, ülkeyi kurtarışını, vatan sevgisini vurgulamasının yanı sıra; padişahlık döneminin olumsuzlukları, düşmana ve yerli işbirlikçilerine karşı verilen bağımsızlık mücadelesini anlattığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra Cumhuriyet'le birlikte eğitimde yaşanan olumlu gelişmeler ve demiryolu gibi yatırımlardan da övgüyle bahsedilirken şiire eğitsel ve öğretisel bir boyut kazandırıldığı vurgulanmıştır.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü üzerine yazdığı "Atatürk'e Ağıt" isimli şiir, Âşık Veysel'in Atatürk hakkında yazdığı şiirlerden en meşhur olanıdır. Her dizesinde Atatürk'e olan sevgisini ve onun vefatından duyduğu üzüntüyü dile getirmektedir. Şiir şöyledir:

*"Ağlayalım Atatürk'e
Bütün dünya kan ağladı
Başbuğu olmuştu mülke
Geldi ecel can ağladı*

*Şüphesiz bu dünya fani
Tanrı'nın aslanı hani
İns ü cinni cem-i mahlûk
Hepisi birden ağladı*

*Doğu Batı Cenup Şimal
Aman Tanrı'm bu nasıl hâl
Atatürk'e erdi zeval
Memur mebusan ağladı*

*İskender-i Zülkarneyn
Çalışmadı buncaleyin
Her millet Atatürk deyin
Cemiyet-i akvam ağladı*

*Atatürk'ün eserleri
Söylenecek bundan geri
Bütün dünyanın her yeri
Ah çekti vatan ağladı*

*Fabrikalar icat etti
Atalığım ispat etti
Varlığım Türk'e terk etti
Döndü çark devran ağladı*

*Bu ne kuvvet bu ne kudret
Vardı bunda bir hikmet
Bütün Türkler İnön' İsmet
Gözlerinden kan ağladı*

*Tren hattı tayyareler
Türkler giydi hep karalar
Semerkant'la Buharalar
İştitti her yan ağladı*

*Siz sağ olun Türk gençleri
Çalışanlar kalmaz geri
Mareşal Fevz' askerleri
Ordular teğmen ağladı*

*Zannetme ağlayan gülmez
Aslan yatağı boş kalmaz
Yalnız gidenler gelmez
Her gelen insan ağladı*

*Uzatma Veysel bu sözü
Dayanmaz herkesin özü
Koruyalım yurdumuzu
Dost değil düşman ağladı" (Özdemir, 2010, 2 no.lu şiir s. 224-225).*

Âşık Veysel bu şiirinde Atatürk'ün vefatından duyduğu üzüntüyü büyük bir içtenlikle ifade etmekte, Atatürk'ün vefatı ile birlikte ülkenin dört bir yanı, Semerkand, Buhara gibi diğer Türk şehirleri ile birlikte tüm dünyada üzüntü duyulduğunu belirtmektedir. Atatürk'ün İskender'den bile daha çalışkan olduğunu, Atatürk'ün eserleri ile yaşayacağını ifade etmekte; Atatürk'ün atalığını ispat etmesinin sebebi olarak yaptığı hizmetleri, açtığı fabrikaları görmektedir. Şiirde üzüntüsünü dile getirmekle birlikte "Zannetme ağlayan gülmez/Aslan yatağı boş kalmaz", "Siz sağ olun Türk gençleri/Çalışanlar kalmaz geri" gibi ifadelerle halka

umut aşlamaya çalışmakta, Türk gençlerini çalışmaya, üretime ve gelişime sevk etmektedir. Âşık Veysel bu şiiriyle halka, Atatürk'ün ülkenin kurtuluşundaki kahramanlıklarını ve kalkınma hamlelerini anlatırken, Atatürk sevgisinin yanı sıra, vatan sevgisi, çalışkanlık gibi temaları da eğitsel olarak aktarmaktadır. Bu eğitsel aktarım etnopedagoji ve etnoandragoji olarak değerlendirilebilir.

Atatürk temasının yoğun olarak bulunduğu bir diğer şiir ise "On Dokuz Mayıs'ta Parlayan Zafer" isimli şiirdir. Şiir şöyledir:

*"On dokuz Mayıs'ta parlayan zafer
İptida Samsun'a bastı ayağı
Ne mutlu Samsun'a zafer kapısı
Her an için hatırlarız bu çağı*

*Samsun'da parladı zafer güneşi
Öyle bir zafer ki bulunmaz eşi
Girdi kanatların bir devlet kuşu
Şeneldi Türklerin kadim ocağı*

*Samsun'a çıkınca bir asker idi
Bir aydınlık şarka doğru yürüdü
Emsali bulunmaz bir cevher idi
Edep erkân medeniyet memba(ğ)ı.*

*Tokat'tan Sivas'tan doğru Erzurum
Kurdu Kongre'yi düzeldi durum
Yollardan geçerek aynı yıldırım
Şanlı Ankara'ya kurdu otağı*

*Yürüdü cepheye el birliğiyle
İnanlı imanlı bir varlık ile
Yanında binlerce kurbanlık ile
Süpürdü düşmanı bastı dayağı*

*Haykırdı orduya yürümek gerek
Zafer bizim haydi yürü diyerek
Akdeniz'den Trakya'dan geçerek
Hudutlara çaktı şanlı bayrağı*

*İşte bugün Atatürk'ün günüdür
Her yana yayılan onun ünüdür
Her tarafta şenlik Türk düğünüdür
Nur içr' olsun Atatürk'ün yatağı*

*Veysel bu sözünde var mıdır hata
Yurdumuzu benzetelim Cennet'e
Bu vatani ismarladı millete,
Türk korusun dedi yine bu bağı" (Özdemir, 2010, 128 no.lu şiir, s. 368-369).*

Âşık Veysel bu şiirinde sıklıkla telmih yaparak milli mücadeleyi, İstiklal Harbini ve Atatürk'ün bu süreçteki rolünü hatırlatmaktadır. Atatürk'ün halkla birlik ve beraberlik içinde bağımsızlık savaşını nasıl kazandığını ve halkın Atatürk'e olan sevgisini de dile getirmektedir

(Kaptan ve Yurduşen, 2013). Bu hatırlatmalar diğer şiirlerin pek çoğunda olduğu gibi, halka Atatürk sevgisi, Türklük bilinci, vatan sevgisi aktarmanın yanı sıra onları çalışkanlığa yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu şiir de eğitsel içerikler barındırmakta Türk halkına ve Türk çocuklarına, etnopedagojik ve etnoandragojik aktarımlar sağlamaktadır.

Âşık Veysel Atatürk hakkında yazdığı bağımsız şiirlerin yanı sıra diğer pek çok şiirinde de Atatürk'ün ismine yer vermiş, ona olan sevgisini dile getirmiştir. Halkevleri ile ilgili yazdığı bir şiirde halkevlerine övgüde bulunurken "Atatürk'ün sesi var halk evlerinde", "Atatürk'ün sesi milletin sesi" ifadelerini kullanmış, Halkevlerinin önemli olmasının bir sebebi olarak da Atatürk öncülüğünde kurulmuş olmasını göstermiş ve Atatürk'ün Türk milletinin sesi olduğunu dillendirmiştir:

*"Sarsılmaz Halkevi sağlam temeli
Işıklar tutar halka yorulmaz eli
Halka hizmet kuruluşu emeli
Atatürk sesi var Halkevlerinde*

*Halkevleri umum halkın malıdır
İlim irfan faziletle doludur
Devam eden Atatürk'ün yoludur
Atatürk izi var Halkevlerinde..."* (Özdemir, 2010, 138 no.lu şiir, s. 380).

Âşık Veysel yaşamı boyunca sağa sola sapmadan Atatürk'ün yolundan gitmiş, onun temel felsefesine bağlı kalmıştır (Alptekin, 2011, s. 65). Âşık Veysel, Atatürk'e olan sevgisini ve Atatürk'ün vatana hizmetlerini her fırsatta dile getirmiştir. Yaşamı ve düşünceleri ile Türk milletine örnek olurken şiirlerinde Türk gençlerine yaptığı hitaplar ile onlara Atatürk sevgisini aşılamış, onları çalışkanlığa, üretime, vatana hizmet etmeye yönlendirmiştir. Atatürk'ün ilke ve devrimlerini halka sevdirmiş, yaymıştır (Nasrattınoğlu, 1981, s. 5).

3.2.3. Vatan Sevgisi ve Çalışkanlık Temalı Şiirler

Âşık Veysel vatan sevgisini içten duymuş, bu sevgiyi toprakla, bitkiyle, askerle, tren hattıyla, uçakla özdeşleştirmiş; karşılaştığı en ufak bir taş, çiçeği, otu bile vatanın parçası olarak görmüştür. Şiirlerinde de sıklıkla bu sevgiyi dile getirmiştir. Türk adının kendisine babasından miras olduğunu belirten Âşık Veysel, vatan sevgisini ise annesinden öğrendiğini şöyle ifade etmektedir:

*"...Çocuğudum anam bana ders verdi
Okumamı çalışmamı ön gördü
Milletine bağlı ol da dur derdi
Vatan sevgisini giyitti anam..."* (Özdemir, 2010, 63 no.lu şiir, s. 292).

Âşık Veysel annesinin nasihatini tutmuş, milletine bağlılığını korumuş, vatan sevgisi ile vatana ve vatanın evlatlarına hizmet etmeyi kendisine ilke edinmiştir. "Vatan Sevgisini İçten Duyanlar" başlıklı şiirinde şöyle söylemektedir:

*“Vatan sevgisini içten duyanlar
Sıdk ile çalışır benimseyerek
Milletine ulusuna uyanlar
Demez neme lâzım neyime gerek*

*Her ferdin hakkı var bizimdir Vatan
Babamız, dedemiz döktüler al kan
Hudut boylarında can verip yatan
Saygıyla anarız şehit diyerek*

*Vatan aşkı ile çalışan kafa
Muhakkak erişir öndeki safa
Tesir nüfuz olur her bir tarafa
Herkes onu büyük tanır severek*

*Olmak istiyorsan dünyada mesut
Hakk'a halka yarayacak bir iş tut
Çalıştır oğlunu kızını okut
İnsan olmak için okumak gerek*

*Vatan bizim ülke bizim el bizim
Emin ol ki her çalışan kol bizim
Ay yıldızlı bayrak bizim mal bizim
Söyle Veysel öğrenerek överek.” (Özdemir, 2010, 163 no.lu şiir, s. 406-407).*

Vatan sevgisi Âşık Veysel'e göre çalışkanlık demektir. Sorumluluk demek, elini taşın altına koymak demektir. “Neme lazım, neyime gerek” dememektir. Kaptan ve Yurduşen (2013), Âşık Veysel'in çalışarak bilgi sahibi olarak bir yerlere varılabileceğini, başarının insanın kendi elinde olduğunu farkında olduğunu kavradığını ve bunu şiirleriyle çevresine aktardığını belirtmektedir. Âşık Veysel topluma çalışkan olmalarını nasihat etmekte, vatanının zor şartlarda kazanıldığını hatırlatmakta, eğitimin önemine değinerek çocukların okula gitmesi gerektiğini direktif vermekte, vatan sevgisi ile övünülmesi gerektiğini göstermektedir. Vatan Sevgisini İçten Duyanlar isimli şiiriyle Âşık Veysel'in etnopedagojik ve etnoandragojik dersler verdiği görülüyor.

Âşık Veysel bir başka şiirinde vatan sevgisini, çalışkanlık vurgusunun yanı sıra birlik beraberlik vurgusu yaparken Atatürk'ün izinde yürümeyi çözüm olarak görmektedir:

*“İtimat edersen benim sözüme
Gel birlik kavline girelim kardaş
Birlik çok tatlıdır benzer üzüme
İçip şerbetini duralım kardaş*

*Son verelim iftiraya bühtana
Kardeşane sevişelim can cana
Elbirlikle çalışalım Vatana
Çok okul fabrika kuralım kardaş*

*Çalışalım kurtulalım buhrandan
Nedir senlik benlik usandık candan
İrkımız neslimiz hepsi bir kandan
Yurdun yaraları saralım kardaş*

*Yürüyelim Atatürk'ün izine
Boş verelim bozguncular sözüne
Göz atalım şu dünyanın hızına
Yürüyüp hedefe varalım kardaş*

...

*Veysel'in sözleri kanun dışı mı
Mantığa uymazsa kesin başımı
Bana düşman etmiş vatandaşımı*

Sebebi ne ise soralım kardaş" (Özdemir, 2010, 104 no.lu şiir, s. 339-340).

Âşık Veysel bu şiirinde toplumsal birlik vurgusu yapmakta, el birliği ile vatana hizmet etmek, Atatürk'ün devrimlerini devam ettirmek, soy birliğini göz ardı etmemek, araya nifak sokmak isteyen kişilere itibar etmemek, azim ve fikir emelinin bir olması gerektiğini, bunun dışındaki farklılıkların ortadan kalkması gerektiğini vurgulamaktadır. Âşık Veysel bu şiiriyle mantığı ölçüt almayı önermiş, halka bu yönde etki etmeye çalışmıştır.

4 Nisan 1953'te Çanakkale'nin Nara Burnu açıklarında İsveç bandıralı yük gemisinin çarpması sonucu batan Dumlupınar Denizaltı Âşık Veysel için büyük bir üzüntü olmuştur. Olayla ilgili olarak şu şiiri yazmıştır.

*"Denizaltı Dumlupınar kazası
Yayıldı âleme duyuldu sesi
Çanakkale şehitlerin türbesi
Geldi denizaltı şurada kaldı*

*Memleket uğrunda can veren hasta
Vatan sağ ol demiş en son nefeste
Seksen bir kahraman aynı kafeste
Bir yolu çıkmadık derede kaldı*

*Bütün gazeteler hep yazar oldu
İsimler dillerde hep gezer oldu
Her Türk'ün kalbinde bir mezar oldu
Sanmayın şehitler orada kaldı*

*Bu vatan uğruna canını veren
Karıymış sulara olmamış gören
Aman deyip Allah'ına yalvaran
İhtiyar babalar nerede kaldı*

*Vatan ağlar millet ağlar yıl ağlar
Deniz ağlar yolcu ağlar yol ağlar
Veysel ağlar sohbet ağlar dil ağlar*

Tarihte bir büyük yara da kaldı" (Özdemir, 2010, 55 no.lu şiir, s. 282-283).

Âşık Veysel'in vatan sevgisi vatanın her bir ferdini her bir askerini kucaklar niteliktedir. Yaşanan kaza ve şehit düşen 81 asker Âşık Veysel'in yüreğinde derin bir yara açmış gözükmektedir. Âşık Veysel toplumun bir aynası olmuş, toplumun acılarını, sevinçlerini şiirlerinde yansıtmıştır. Aynı zamanda toplumdan aldığı, işleyip eğitsel bir nitelik kazandırarak topluma yansıtmış, toplumu aydınlatmıştır. Kendisinden sonra gelen kuşaklara şiirleriyle vatan sevgisi ve millî bilinç aşılamıştır.

Âşık Veysel'in köyüne, vatan toprağına, vatanın değişik köşelerinde yetişen ürünlere duyduğu sevgi pek çok sefer şiirlerine yansımıştır. Bu şiirler onun toprağına duyduğu sevgiyi yansıtmakla birlikte, felsefi düşünceleri, kültürel tanıtımları da barındırmaktadır. Bu tanıtımlar eğitici unsurlar olarak topluma yansımakta, etnopedagojik ve etnoandragojik etkiler yapmaktadır. Âşık Veysel, İstanbul şehrine duyduğu sevgiyi şöyle ifade etmiştir:

*“...Fatih Mehmet Sultan temeli kurdu
Ondan sonra oldu Türklerin yurdu
Edirne'den gelen o büyük ordu
Ayyıldız bayrak nûrun İstanbul*

*Denizler kilidi boğazların var
Dünyaya haykıran avazların var
Yılmaz Türk Ordusu şahbazların var
Ferah tut gönlünü serin İstanbul*

*Dünya güzelliği sendedir mevcut
Hususi özenmiş yaratmış Mâbut
Herkesin gönlünde vardır bir maksut
Halis Türk maksadın varın İstanbul*

*Edipler şairler yetişmiş sende
Ehl-i aşklar yanmış tutuşmuş sende
Bir âciz kimseyim Veysel'im ben de
Seversen olayım yârın İstanbul.” (Özdemir, 2010, 147 no.lu şiir, 389-390).*

İstanbul'un güzellikleri, Âşık Veysel'in de gönlünde büyüdü bir yer oluşturmuş olmalı. Âşık Veysel, İstanbul'a olan sevgisini anlatırken İstanbul'un fethi ile ilgili telmihler yaptığı, boğazın stratejik önemini vurguladığı görülmektedir. Eğitsel öğeler her zamanki gibi onun şiirlerinin ayrılmaz parçası olmuştur. Topluma tarihi bilgilerin yanı sıra vatan sevgisi kazandırmıştır. Bir başka şiirinde ise vatan sevgisini tarlasına duyduğu sevgi ile yansıtmaktadır:

*“Tarlam sana üç yüz fidan aşlasam
Tarla çoşar fidan çoşar el çoşar
Gücüm yetse hemen işe başlasam
Kazma çoşar kürek çoşar bel çoşar*

*Muhitime örnek olsun maksadım
Sevinir evladım söylenir adım
Hız ile yürürdüm olsa kanadım
Yolcu çoşar ayak çoşar yol çoşar*

*Çalışırsan toprak verir cömerttir
Emeksiz istemek dermansız derttir
Çalışmak insana büyük servettir
Kese çoşar gönül çoşar el çoşar*

*Yılda bir kez çiçek açan ağaçlar
Hayatta insana ömür bağışlar
Her taraftan cıvıldaşır o kuşlar
Seher çoşar bülbül çoşar gül çoşar*

*Güzelim zülüfü küpeyi saklar
Ağacın yaprağı meyveyi koklar
Mehtap ile birleşince yapraklar
Gölge coşar mehtap coşar dal coşar*

*Yel değdikçe sor ki dallar ne çeker
Irgalanır durmaz coşar hu çeker
Demişler ki bu dertleri bu çeker
Saz iniler Veysel ağlar tel coşar" (Özdemir, 2010, 157 no.lu şiir, s. 399).*

Âşık Veysel bu şiirinde niyetini açıkça ortaya koymuştur. Muhitine, çevresine örnek olmak istemektedir. Doğayı, tabiatı ustalıklı betimlemekte, toprağa büyük bir sevgi duymaktadır. Bu sevginin toprağı işlemekten geçtiğini, çalışmak ve üretmek gerektiğini belirtmektedir. Çalışmanın ekonomik özgürlük sağlamakla birlikte manevi bir doyum oluşturacağını da ifade etmektedir. Âşık, topluma ve gelecek kuşaklara açık açık ders vermekte onları çalışkanlığa, üretime sevk etmektedir.

Âşık Veysel başka bir şiirinde bir hocaya ithafen şöyle söylemektedir:

*"Ey hocam karışma Hikmetullah'a
O derya derindir giren boğulur
Allah birdir inanmışsınız Allah'a
İki diyen o dergâhtan kovulur*

*Aslım Türk'tür Elhamdüllah Müslüman
Şükür Amentü'ye etmişiz iman
Kalbime yaraşmaz şirk ile güman
Kalbimiz nur ile dolu sayılır*

*Karışma hikmete halini konuş
Müşkülât var ise üstad bul danış
Bu sırrın aslına eren olmamış
Bir ermiş varsa veli sayılır*

*Sen mi attın dünyanın temel taşını
Ne bilirsin Yaradan'ın işini
Görsene dünyanın yürüyüşünü
Burdan söyle Vaşington'da duyulur*

*Yürü ileriye bakma geriye
Nasıl işler bakmaz mısın arıya
Nar d'Allah'ın Nur d'Allah'ın nuriye
Cehennem yobazın yolu sayılır*

*Cahil ile sohbet etmek zor olur
Kulağı sağırdır gözü kör olur
Her sözünde kavga niza var olur
Cahiller dikenli çalı sayılır*

*Yetişmeyecek yere elin uzatma
Ben bilirim diye halkı aldatma
Manasız mantıksız kem laf sarf etme
Boş sözler kavganın dili sayılır*

*Baykuş gibi durup durma yuvada
İnsanlar kuş olmuş gezer havada
Giriş Veysel kollarını sıva da
Çalışan Allah'ın kulu sayılır"* (Özdemir, 2010, 76 no.lu şiir, s. 307-308).

Söz konusu hoca Âşığı kızdırmış görünmektedir. Âşık kendisinin Müslüman bir Türk olduğunu vurgulamakta, hocayı ise Allah'ın işine karışan bir cahil olarak görmektedir. Her zaman olduğu gibi mantığa ve akıl etmeye vurgu yapmaktadır. Bilmediği şeyleri bilenlere sormasını tavsiye etmektedir. Cehennemın yobazların olduğunu belirtirken, cahillerle sohbet edilemeyeceğini onların konuyu boş tartışmalara dönüştüreceğini dile getirmektedir. Fiziksel olarak gözlerin görmemesini değil cahilliğin körlük olduğunu, kulağın duymamasını değil akla ve bilimi duymayanların sağır olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca din adı altında boş durup dünya işlerinden uzak kalmayı da eleştirirken çalışmanın Allah katında ibadet sayılacağını vurgulamaktadır. Âşık Veysel bu şiiriyle topluma akıl etmek, mantıkla hareket etmek ve çalışkan olmak mesajları verirken; onların kandırılması ve miskinliğe yönlendirilmesine de karşı çıkmakta, kendi nezdinde toplumu uyarmakta, eğitmektedir. Ona göre Allah sevgisi de vatan sevgisi de çalışkan olmaktan, üretmekten, bilgilenmekten geçmektedir. O yaşantısıyla, söylemleriyle bu ilkesi yolunda yürümüş, çevresini, Türk toplumunu ve kendisinden sonra gelen kuşakları bu ilke ile aydınlatmıştır. Âşık Veysel'in yaşamı ve şiirleri topluma vatan sevgisi aşılama, onları çalışkanlığa üretmeye sevk etmeye yönelik etnopedagojik ve etnoandragojik vurgularla, nasihatlerle doludur. Alptekin'de (2011, s. 118-119) benzer şekilde Âşık Veysel'in şiirlerinde vatan, yurt sevgisini tarih şuuruyla birleştirdiğini; şehirleri, köyleri vatanın parçası olarak görüp övdüğünü, kimi şiirlerinde "Türkiye ekonomi panoraması" çizerek topluma vatan sevgisi ve çalışkanlık aşıladığını belirtmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

XX. yüzyılın en büyük halk ozanlarından olan Âşık Veysel, içinde yaşadığı toplumun halk kültürü unsurlarını çok iyi bilen birisidir (Alptekin, 2011, s. 68). Bu bilgileri okula gitmeden, formal bir eğitim almadan edinmiştir. Âşık Veysel içinde doğup büyüdüğü toplumun etnopedagojisi ile beslenerek büyümüş, otuz dokuz yaşına kadar da kendisinden öncekilerin birikimi ile etnoandragojik olarak öğrenmeye devam etmiştir. Otuz dokuz yaşına geldiğinde ilk şiirini yazmıştır. Birikimini bu şiiri izleyen pek çok şiiriyle ortaya koymuş, şahit olduğu pek çok olayı şiirlerinde işlemiştir. Gerek köy meydanlarında gerek radyolarda gerekse köy enstitülerinde yaşantısıyla, şiirleriyle, söylemleriyle sesini dört bir yana duyurmuş, toplumda eğitici, yol gösterici bir rol üstlenmiştir.

Âşık Veysel'in tanıklık ettiği olaylar arasında I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı gibi olaylar da vardır. O, Türk uluslaşma sürecine şahitlik etmiş ve bu süreçten beslenmiştir. Şiirlerinde görüldüğü üzere görmeyen gözlerine rağmen Cumhuriyet'in devrimlerini çok iyi anlamış ve çevresine anlatmıştır. Bilime, okumaya,

üretmeye önem vermiştir. Özellikle kız çocuklarının okutulması konusunda çevresindekileri güdülemiştir. Köyünde ilk meyve ağacını yetiştirmiş çevresine örnek olmuş, üretimi desteklemiştir. Eski köye yeni âdetler getirmiş, yenilik ve gelişimden yana olmuştur. En büyük üzüntüsü askere gidememek ve Atatürk'ü görememek olmuştur. Şiirlerinde Türklük, Atatürk, vatan sevgisi ve çalışkanlık temalarına sıklıkla yer vermiş, ulusumuzun birlik ve beraberliğini sağlayıp uygar bir yaşam sürmesini arzulamış ve bu arzusunu gerçekleştirmek için çalıp söylemiştir (Nasrattınoğlu, 1981, s.20). Atatürk devrimlerinin, ulus bilincinin halka ve gelecek kuşaklara aktarılması için çaba sarf etmiştir.

Şiirleriyle toplumda millet bilinci oluşmasına katkı sağlamak istemiş, bunun gerekliliği konusunda halkı ikna etmeye çalışmıştır. Ulusunu sevmiş, Türklüğünden duyduğu gururu her fırsatta dile getirmiştir. Ulus, uluslaşma kavramları ile ilgili olarak milletin ortak hüznü ve zaferlerini şiirlerinde işlemiştir. Türklüğünü överken, başka milliyetlere saldırmamış, onları kendi milletinden aşağı görmemiştir. Aksine toplumu bütünleştirmeye yönelik söylemlerde bulunmuş, evrensel nitelikte hümanist bir yaklaşım benimsemiştir. Tüm bunları şiirlerinde işlerken toplumda eğitici bir rol üstlenmiştir. Yaşantısı, söylemleri ve şiirleriyle hem etnopedagojik olarak hem de etnoandragojik olarak uluslaşma sürecinin toplumda karşılık bulmasına katkı sunmuştur.

Atatürk'e olan sevgisini şiirlerinde dile getirirken onun büyüklüğü ile vatana yaptığı hizmetleri birlikte anmış, topluma Atatürk sevgisi kazandırırken onun ilke ve devrimlerini de halka yaymak istemiştir. Birlik ve beraberlik vurgularını Atatürk'ün izinde, bilim yolunda ilerlemek ile ilişkilendirerek yapmıştır. Atatürk sevgisinin, Atatürk İlke ve İnkılaplarının toplumda yerleşmesi amacıyla şiirlerinde etnopedagojik ve etnoandragojik vurgular yaparak halkı eğitmiştir.

Vatan sevgisi ve çalışkanlık konuları Âşık Veysel'in şiirlerinde sıklıkla işlediği temalar olmuştur. Âşık Veysel toplumdaki bireylere vatan sevgisi aşılacak istemiş, vatanın her bir köşesine, bucağına duyduğu sevgiyi uzun methiyelerle dile getirmiş, bu şiirleri kültürel bilgilerle harmanlamış, eğitsel yönler katarak topluma sunmuştur. Vatan sevgisini çalışkanlık teması ile birleştirerek "Vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır" ilkesi ile hareket etmiş, toplumu çalışkan, üretken olmaları, bilimi önemsemeleri konusunda ikna etmeye, eğitmeye yönelik ifadeler kullanmış; şiirleriyle etnopedagojik ve etnoandragojik olarak toplumu eğitmiştir.

Nasrattınoğlu (1981), Bakiler (2020), Alptekin (2011), Kaptan ve Yurduşen (2013) gibi araştırmacılar da çalışmalarında Âşık Veysel'in şiirlerinde Türklük, Atatürk sevgisi, vatan sevgisi, çalışkanlık konularını işleyerek toplumun eğitimine katkı sağladığını ortaya koymuşlardır. Bu araştırmalar, çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Fakat bu çalışma Âşık Veysel'in şiirlerini etnopedagojik ve etnoandragojik olarak değerlendirmesi, konuyu özel olarak daha geniş kapsamda ele alması sebepleriyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Ulusların geleneksel çocuk yetiştirme ve eğitim süreçleri açısından kendine özgü olduğu konusu son yıllarda üzerinde çalışılan bir konudur. Türk millî eğitiminin Âşık Veysel Şatıroğlu gibi halkın arasından çıkan şahsiyetlerin hayatı özelinde milli ruh, millîleşme, ulusal değerler, ahlaklı olma, çalışkan olma gibi konuları işlemesinin eğitimde millîliği artıracakları öngörülmektedir. Etnopedagojik ve etnoandragojik eğitimle paralel bir milli eğitim müfredatının formal eğitimin niteliğini de olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Bu bakımdan formal eğitimde halk edebiyatı gibi etnopedagojik-etnoandragojik eğitim öğelerine daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Ayrıca günümüz kanaat önderleri olarak nitelendirilecek yönetici, sanatçı ve aydınların ulusal değerlerle ilgili konulara vurgu yapmalarının, ulusun ahlak ve değerlerini eserlerinde işlemelerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Âşık Veysel'in etnopedagojik ve etnoandragojik katkıları sayesinde Anadolu topraklarında yüzyıllar boyunca "Türkü çağıran Türkler" in bulunacağı düşünülmektedir. Gözleri kapalı ancak zihni ve kalbi bir o kadar açık olan bu büyük halk ozanını anmak, araştırmak, onun ülküsü yolunda ilerlemek; onun türküleriyle harmanlanmış Türk evlatlarının en kutsal görevlerinden birini oluşturmaktadır.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda Âşık Veysel'in eğitimle ilgili görüşleri farklı açılardan incelenebilir. Ayrıca Köroğlu, Dadaloğlu, Karacaoğlu, Âşık Ruhsati, Pil Sultan Abdal, Ozan Arif gibi farklı ozanlarımızın şiirlerinin etnopedagojik ve etnoandragojik açıdan incelenmesinin bilime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Summary

Introduction

There are many books written about Âşık Veysel Şatıroğlu and many researches. In this study, unlike the previous studies about him, Âşık Veysel's poems are examined in terms of ethnopedagogy and ethnoandragogy and evaluated in terms of his contributions to the nation-building process.

In Turkish societies, a formal education structure has had an important place in the preservation of the culture and values of the minstrels who grew up with folk culture, ethnopedagogy and ethnoandragogy, and in transferring them to the next generations. Ethnopedagogy has been developed as "the way of raising children and the knowledge of this, which are taken with the experience brought by a society from its own tradition, in order to obtain the person it has idealized" (Çınar, 2019; p.1). Âşık Veysel is a country that knows very well those who are not sure about the folk culture of the society he lives in (Alptekin, 2011; p.68). This information did not receive any formal education before going to school. Âşık Veysel grew up with the ethnopedagogy of the society in which he was born and raised. This cultural education continued into adulthood. He continued to learn ethnoandragogically by benefiting from the knowledge of the folk poets and society who came before him.

Ethnoandragogy; "It is a society's development of the ideal human model, which it defines its adults (adults) in informal ways, according to the philosophy of life in its own tradition, through life-long education. What is meant by informal means is that education educates the members of the society by kneading them with their own folklore, folk literature, art, culture and philosophy, apart from environments such as schools and courses" (Çınar, 2022, p.49-50).

In the 18 th century nation-states have been the core element of the international system. With the end of the age of empires, innovations such as the French Revolution and the Industrial Revolution brought along a new state organization. Thus, the formation and development of social and political life was shaped by nation states and the philosophical background of this situation was formed by nationalist ideology. With this new state form shaped by the nationalist discourse, the issues of being a nation and building people suitable for this nation have emerged (Aydın, 2018). The nationalization process of the Turks was delayed compared to other nations. In the 20 th century, Turkism began to be seen as a political solution as an alternative to currents of thought such as Ottomanism, Westernism, and Islamism. Names such as Ali Canip Yöntem, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı, who saw Turkism as a solution, contributed to the Turkish nationalization process with their poems and writings.

It is known that Âşık Veysel witnessed the establishment of the Republic of Turkey and the process of nationalization. He reflected the events he witnessed in his poems. He influenced the adults and children of the society with his poems. This study aims to reveal the emphasis on nationalization in Âşık Veysel Şatıroğlu's poems by examining it from ethnopedagogical and ethnoandragogic perspectives.

Method

This research is a qualitative study and designed as a case study. In this study, Âşık Veysel's poems and written and oral sources about him were examined, various personal interviews were made and information about Âşık Veysel's life, memories and worldview were presented; The emphasis on nationalization in Âşık Veysel's poems has been evaluated as ethnopedagogical and ethnoandragogic in the context of his poems with the theme of Turkishness, Atatürk, Patriotism and Diligence.

Findings

Âşık Veysel, who trained himself as an autodidact through ethnopedagogy and ethnoandragogy without going to school throughout his life, wrote his first poem when he was thirty-nine, although he played the instrument and sang from an early age. The period when Âşık Veysel grew up coincides with this period when the Ottoman Empire breathed its last and the foundations of the Turkish Republic were laid. It is seen that Âşık Veysel, who witnessed events such as the First World War, the War of Independence, and the Proclamation of the Republic, reflected the events he witnessed in his poems. While Âşık Veysel witnessed

the Turkish nationalization process, he also covered this issue in his poems and made an effort to transfer Atatürk's revolutions and national consciousness to the people and future generations. He has contributed to the Turkish nation-building process by emphasizing Turkishness, Atatürk, patriotism and hard work in his poems and conveying this emphasis to the public. He stated that his biggest regret in the environments he was in was that he was not recruited into the army due to his blindness and that he could not meet Atatürk. He advised children to go to school, get a good education, improve themselves, serve the country and the nation, and make production. In addition to conveying devotion to the homeland, nation, and Atatürk, he often reminded parents to send their girls to school, to produce and to be hardworking. Despite his blind eyes, he understood the revolutions of the Republic very well and told them to his people. He gave importance to science, reading and production. He has always been in favor of innovation and development, and has been the first person to grow fruit and vegetables in his village. Before that, no one grew fruit and vegetables in Sivrialan the village, but the people who took it as an example, started to make orchards. He contributed both ethnopedagogically and ethnoandragogically to the nation-building process in society with his life, discourses and poems. With his life, poems and speeches, he gave lectures both in village squares, on radios and in village institutes, and transferred his own cultural background and outlook on life to the society he lived in and to future generations through ethnoandragogy and ethnopedagogy.

Discussion, Conclusion and Recommendations

Âşık Veysel wanted to try to have a national consciousness with his poems and science and tried to convince the people of the necessity of this. He loved his nation very much and used to express that he was proud of his Turkishness at every opportunity. Nation has treated the common sufferings and victories of the nation in connection with the concepts of nation in his poems. While praising his Turkishness, he did not attack other nations and did not see them as inferior to his own nation. In discourses whose purpose is to socialize, the sentence has adopted a universal humanist approach. He played the role of a teacher in all his poems. With his life, discourses and poems, he contributed to responding to the restrictive nationalization both ethnopedagogically and ethnoandragogically. While expressing her love for Atatürk in her poems, she commemorated her greatness and her services to the country together, and wanted to spread Atatürk's love to the society while spreading her principles and revolutions to the people. Âşık Veysel wanted to instill patriotism in the people in the society, expressed the love she carried to every corner of the country with long eulogies, blended these poems with their cultural components and presented the community by adding educational aspects.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akçura, Y. (2015). *Üç tarz-ı siyaset* (6. Baskı). Ötüken Neşriyat.
- Akın, G. (2014). Andragoji kavramı ve andragoji ile pedagoji arasındaki fark. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(1), 279-300.
- Alptekin, A. B. (2011). *Âşık Veysel: Türküz türkü çağırırız* (3.Baskı). Akçağ Yayınları.
- Anadolu Ajansı (2023 22 Mart). Nazender Süzer Gökçe dedesi Âşık Veysel'le anılarını anlattı. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/nazender-suzer-gokce-dedesi-asik-veyselle-anilarini-anlatti/2850726> adresinden 22 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Aydın, R. (2018). Ulus, uluslaşma ve devlet: Bir modern kavram olarak ulus devlet. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(1), 229-256. <https://doi.org/10.14782/marusbd.412645>
- Bakiler, Y.B. (2020). *Âşık Veysel*. Yakın Plan Yayınları.
- Baytimur, N. M. (2015). Ömer Seyfettin'in şiirlerinde uluslaşma bilincinin yansımaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 174-192.
- Binyazar, A. (1973). Uzun ince yolda Âşık Veysel hayatı, sanatı, eserleri üzerine bir inceleme. Tel Yayınları.
- Brown, A. P. (2008). A review of the literature on case study research. *Canadian Journal for New Scholars in Education*, 1(1): 1-13.
- Çınar, İ. (2019). *Etnopedagoji: Atabek Yurdu*. Pegem Akademi.
- Çınar, İ. (2022). *Halk Ozanları Bağlamında Etnoandragoji*. Pegem Akademi.
- Geçit, Y. (2011). *Eğitimin temel kavramları. Eğitim bilimine giriş*. (s. 3-14). içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaptan, Z. ve Yurduşen, Y. (2013). Âşık edebiyatı halk şiirindeki eğitsel ve öğretisel unsurlar. *Alevilik Araştırmaları Dergisi*. 3(5), 175-234.
- Kaya D. (2017). Sivas'ta yapılan âşıklar bayramı tarihçesi üzerine tespitler. *Akra Kültür Sanat Edebiyat ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(12), 270-281.
- Nasrattınoğlu, İ. Ü. (1981). *Ölümünün 8. yıldönümünde Âşık Veysel*. Nasrattınoğlu Yayınları.
- Oğuzcan, Ü. Y. (1972). *Âşık Veysel: Hayatı, şiirleri ve hakkında yazılanlar*. Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

Özdemir, A. (2010). *İki kapılı handa Âşık Veysel*. Sivas Platformu Yayınları.

Özyurt, C. (2005). Dilde ve edebiyatta uluslaşma: Genç kalemler ve yeni lisan hareketi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 2(5): 53-79.

Paker, T. (2015). *Durum çalışması. Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. (s. 119-134) içinde. Anı Yayıncılık.

TBMM Arşiv (2023, 25 Mart). Âşık Veysel'in vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun. https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc048/kanuntbmmc048/kanuntbmmc04800690.pdf adresinden 25 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.

TRT Arşiv (2023, Şubat). Âşık Veysel (1969) TRT arşiv Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=XWW0oEfKuzg>

Turan, M., Öz, G. ve Yılmaz O. (1999). *Dostlar seni unutmadı Âşık Veysel*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Etik Kurul Kararları

Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çatışma Beyanı

Bu makalenin araştırması, yazarlığı ve yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın bir çıkar çatışması yoktur.

Yayın Etiği Beyanı / Publication Ethics Statement

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

All the rules specified in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" have been complied with in the whole process from the planning of this article to its implementation, from data collection to data analysis. None of the actions specified under the title of "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", which is the second part of the directive, were not carried out. During the writing process of this research, scientific, ethical and citation rules were followed; No falsification was made on the collected data. This work has not been submitted for evaluation to any other academic publication medium.